

V.
Livsstilling og Næringsvej.

I hosstaaende Udsigt over samtlige Patienters Livsstilling er denne, saavidt det har ladet sig gjøre, angivet ved det Tidspunkt, da Sindsygdommen først kom til Udbrud, med mindre en Forandring i Stillingen har fundet Sted efter Helbredelsen af et tidligere Anfald, saa at den samme Patient ved sin Gjenindlæggelse har maattet rubriceres paa anden Maade end ved sin første Optagelse.

Allerede ved en temmelig løs Betragtning af denne Tabel undgaaer man ikke at blive opmærksom paa den meget betydelige Forskjel paa Livsstillingen blandt de jyske Patienter og blandt dem som have hørt hjemme udenfor Jylland. Saaledes har Landbrugerne, Haandværkerne og Tyendeklassen blandt de jyske Patienter udgjort henholdsvis 37, 16 og 18 %, blandt de ikke-jydske derimod ikke mere end henholdsvis 20, 10 og 4 %. Paa den anden Side er Handelsstanden, Embedsklassen og i det Hele de saakaldte dannede Klasser repræsenterede med større Procenttal blandt Ikke-Jyderne end blandt de jyske Patienter. Disse Forskjelligheder hidrøre for en stor Del fra de første Aar af den jyske Anstalts Virksomhed, da de højere Samfundsklasser i Hovedstaden og paa Øerne, som alt forhen bemærket, endnu vare henviste til Aarhus med deres Patienter, hvorimod de lavere Klasser sammesteds, tildels vel af økonomiske Hensyn, oftere vedbleve at hjælpe sig som hidtil. Men heraf følger, at ved den nærmere Behandling af Stoffet i Tabel XIX gaaer det ikke an at be-

(Fortsat S. 73.)

Tabel XIX.
Patienternes Livsstilling og Næringsvej.

	Fra Jylland.		Andetsteds fra.		Tilsammen.		
	1ste Gang.	Gjenindl.	1ste Gang.	Gjenindl.	1ste Gang.	Gjenindl.	ialt.
A. Mænd.							
Gejstlige af Folkekirken	13	4	9	7	22	11	33
Jødepræst.	1	•	•	•	1	•	1
Lærere ved højere Undervisningsanstalter	4	•	4	•	8	•	8
Borger- og Almueskolelærere	25	7	2	•	27	7	34
Juridiske Embedsmænd.	•	•	5	•	5	•	5
Prokuratorer	1	•	1	•	2	•	2
Læger	5	•	2	1	7	1	8
Dyrlæge	1	•	•	•	1	•	1
Postembedsmænd	2	•	2	•	4	•	4
Toldassistenter	4	•	•	•	4	•	4
Fuldmægtige og Kontorbetjente	13	6	2	1	15	7	22
Landofficerer	11	1	10	•	21	1	22
Officersaspirant	1	•	•	•	1	•	1
Vagtmester, Sergeanter.	2	•	1	•	3	•	3
Menige Soldater	9	1	•	•	9	1	10
Søofficerer	•	•	3	1	3	1	4
Theologiske Kandidater og Studenter .	9	•	8	1	17	1	18
Andre Studenter.	7	2	5	1	12	3	15
Huslærere og Timelærere	2	•	1	•	3	•	3
Seminarister uden Ansættelse	1	•	1	•	2	•	2
Skoledisciple, Elever i forskj. Fag.	10	•	5	•	15	•	15
Redakter	1	•	•	•	1	•	1
Skuespillere, Artister	3	•	1	•	4	•	4
Pensionister, Partikuliers	8	3	7	•	15	3	18
Proprietærer, Godsejere.	14	4	1	•	15	4	19
Andre Landmænd udenfor Bondestanden	18	5	8	1	26	6	32
Gaardmænd	84	21	3	•	87	21	108
At overf. . .	249	54	81	13	330	67	397

	Fra Jylland.		Andetsteds fra.		Tilsammen.		
	Iste Gang.	Gjen-indl.	Iste Gang.	Gjen-indl.	Iste Gang.	Gjen-indl.	Ialt.
Overført	249	54	81	81	330	67	397
Gaardmandssønner uden Tjeneste	95	26	8	"	103	26	129
Smaaforpagtere af Bondestanden	2	1	"	"	2	1	3
Husmænd	83	20	2	"	85	20	105
Indsiddere	30	5	"	"	30	5	35
Aftægtsmænd	17	2	"	"	17	2	19
Gartnere	6	3	1	"	7	3	10
Skovfoged, Planter	2	"	1	"	3	"	3
Skibsførere	4	"	2	"	6	"	6
Styrmænd og Matroser	23	7	4	"	27	7	34
Fiskere, Færgfolk, Lodser	7	1	"	"	7	1	8
Haandværkere:							
Korkskærere	1	"	"	"	1	"	1
Bundtmagere	3	1	"	"	3	1	4
Bogbindere	3	2	"	"	3	2	5
Uhrmagere	7	1	"	"	7	1	8
Glarimestre	2	"	"	"	2	"	2
Slagtere	11	1	"	"	11	1	12
Rebslagere	6	1	"	"	6	1	7
Guldsmedde	2	1	1	"	3	1	4
Farvere	5	"	"	"	5	"	5
Jernstøberi- og Maskinarbejdere	4	"	"	"	4	"	4
Kobbersmed	1	"	"	"	1	"	1
Barber	1	"	"	"	1	"	1
Skomagere	27	4	1	"	28	4	32
Sadelmagere	6	"	2	1	8	1	9
Karethmagere	2	"	"	"	2	"	2
Bagere	8	1	1	"	9	1	10
Blikkenslagere	2	1	"	"	2	1	3
Malere	5	3	4	"	9	3	12
Bogtrykkere	1	"	1	"	2	"	2
At overf.	615	185	109	14	724	149	873

	Fra Jylland.		Andetsteds fra.		Tilsammen.		
	Iste Gang.	Gjen-indl.	Iste Gang.	Gjen-indl.	Iste Gang.	Gjen-indl.	Ialt.
Overført	615	185	109	14	724	149	873
Garvere	1	"	"	"	1	"	1
Skræddere	18	3	"	"	18	3	21
Smedde	25	8	3	"	28	8	36
Vævere	9	3	2	"	11	3	14
Tømrere	11	1	1	"	12	1	13
Snedkere	12	2	1	"	13	2	15
Murere	10	5	"	"	10	5	15
Hjulmænd	3	1	"	"	3	1	4
Bødkere	2	1	1	"	3	1	4
Drejere	1	"	1	"	2	"	2
Træskomagere	4	"	"	"	4	"	4
Stenhuggere	1	"	"	"	1	"	1
Møllere	4	1	1	"	5	1	6
Fabrikdrivende	3	"	2	"	5	"	5
Grosserere	"	"	6	"	6	"	6
Kjøbmænd	19	4	8	3	27	7	34
Handelskontorister, Boutiksbetjente	13	3	8	2	21	5	26
Kommissionær	1	"	"	"	1	"	1
Høkere, Detaillister	8	4	"	"	8	4	12
Gjæstgivere, Værtshusholdere, Kromænd	6	1	"	"	6	1	7
Forskjellige mindre Næringsdrivende	8	5	1	"	9	5	14
Pharmaceuter	6	1	3	"	9	1	10
Fattiggaardsbestyrer	1	"	"	"	1	"	1
Jernbanebetjente	3	"	"	"	3	"	3
Jernbaneentreprenør	1	"	"	"	1	"	1
Arbejdsfolk i Kjøbstæderne	22	1	"	"	22	1	23
Tjenestetvende	212	43	7	"	219	43	262
Almisselemmer	39	13	"	"	39	13	52
Løsgænger	1	"	"	"	1	"	1
Straffanger	8	1	"	"	8	1	9
Ialt af Mænd	1067	236	154	19	1221	255	1476

	Fra Jylland.		Andetsteds fra.		Tilsammen.		
	1ste Gang.	Gjen-indl.	1ste Gang.	Gjen-indl.	1ste Gang.	Gjen-indl.	ialt.
B. Kvinder.							
Henherende til Gejstliges Familier . .	24	5	9	2	33	7	40
— — Familier af civil Embedsstand . .	21	5	16	•	37	5	42
— — mindre Bestillingsmænds Familier	20	3	5	•	25	3	28
— — Skolelærerfamilier	18	11	3	•	21	11	32
— — Officersfamilier	5	4	8	1	13	5	18
— — Underofficersfamilier	3	•	1	•	4	•	4
— — Landmandsfam. udenf. Bondestdn.	22	14	10	1	32	15	47
Gaardmandskoner og Enker	111	14	1	•	112	14	126
Gaardmandsdøttre uden Tjeneste . . .	74	20	7	•	81	20	101
Husmandskoner og Døttre	161	29	12	2	173	31	204
Indsiddersker	62	13	3	•	65	13	78
Aftægtskoner	17	2	3	1	20	3	23
Henherende til Sømandsfamilier . . .	11	1	5	•	16	1	17
— — Haandværksmestres Familier . .	52	7	7	•	59	7	66
— — Svendefamilier	8	1	•	•	8	1	9
— — Haandværkerfamilier paa Landet	30	8	4	•	34	8	42
Syersker	29	13	1	1	30	14	44
Væversker	18	15	•	•	18	15	33
Kniplersker	1	•	1	•	2	•	2
Fabrikarbejdersker	2	•	•	•	2	•	2
Stiftsdamer	2	•	1	1	3	1	4
Lærerinder	21	10	1	•	22	10	32
Telegrafistinde	1	•	•	•	1	•	1
Jordemoder	•	•	1	•	1	•	1
Modehandlerinder, Traadhandlerske . .	3	•	1	•	4	•	4
Levende af deres Midler, Pensionerede.	17	4	8	•	25	4	29
Henherende til Fabrikdrivendes Familier	2	•	1	•	3	•	3
— — Grosserer- og Købmandsfamilier	19	•	12	1	31	1	32
— — Værtshusholderfamilier	9	5	1	•	10	5	15
— — Fam. af forskj. Næringsdrivende.	15	1	5	•	20	1	21
At overf. . .	778	185	127	10	905	195	1100

	Fra Jylland		Andetsteds fra		Tilsammen.		
	1ste Gang.	Gjen-indl.	1ste Gang.	Gjen-indl.	1ste Gang.	Gjen-indl.	ialt.
Overført . .	778	185	127	10	905	195	1100
Henherende til Daglejerfamilier	24	2	•	•	24	2	26
Vaskerkoner	2	•	•	•	2	•	2
Sælgekone	1	1	•	•	1	1	2
Husjomfruer, Husbestyrerinder	26	1	3	•	29	1	30
Opvartningsjomfru	1	•	•	•	1	•	1
Tjenestetyende	181	31	8	•	189	31	220
Hospitalslemmer	4	2	•	•	4	2	6
Almisselemmer	61	21	1	•	62	21	83
Løsgængerske	1	•	•	•	1	•	1
Straffange	1	•	•	•	1	•	1
Ialt af Kvinder . .	1080	243	139	10	1219	253	1472

Forts. fra S. 68.

nytte Tallene for de ikke-jydske Patienter ganske paa samme Maade som dem for de jyske; og at vi udelukkende maa holde os til disse sidste, naar vi ville undersøge Livsstillingerens Indflydelse paa Sindsygdommenes Hyppighed, for saa vidt Frekvensen til Anstalten kan betragtes som et Udtryk for denne.

Sammenholde vi nu de jyske Patienter, rubricerede efter Tabelværkets Schema for Befolkningens Stilling og Næringsveje med de paagældende Klassers Talstyrke i Jylland ved Tællingen af 1870, og stille dem øverst, som forholdsvis have leveret de fleste Patienter til Anstalten, saa ordne de vigtigste af disse Klasser sig i følgende tvende Rækker for Mændene og Kvinderne:

Mænd.	Kvinder.
1. Embedsstanden.	1. Embedsstanden.
2. Handelsstanden.	2. Handelsstanden.
3. Tyendeklassen.	3. Tyendeklassen.
4. De som leve af Søen.	4. Jordbrugerne.
5. Haandværkerstanden.	5. Haandværkerstanden.
6. Jordbrugerne.	6. Levende af Søen.

Som man vil see, er Ordenen ikke ganske den samme for begge Kjøen; men Livsstilling og Næringsvej har neppe heller saa umiddelbar og indgribende Betydning for Kvinden som for Manden, saa at Omstændigheder og Forhold, der ere selve Standen uvedkommende, vel kunne antages at have paavirket Rækkefølgen i den ovenstaaende Sammenstilling mere for de kvindelige Patienters Vedkommende end for de mandliges. Blandt Mændene turde Rækkefølgen saaledes være et sikkrere Udtryk for den mere eller mindre disponerende Indflydelse af de forskjellige Livsstillinger, end blandt Kvinderne.

Den Klasse, som forholdsvis har frekventeret Anstalten stærkest, er altsaa Embedsstanden, den Stand, i hvilken den klassiske Dannelse og de faste Lønninger fortrinsvis høre hjemme. Den har i det Hele havt flere kvindelige end mandlige Patienter i Anstalten. I Forhold til sin Talstyrke i den jyske Befolkning har den af mandlige Patienter leveret omtrent en Femtedel flere end Handelsstanden, en halv Gang saa mange som Tyendeklassen, omtrent dobbelt saa mange som Sømandsstanden og Haandværkerstanden og fulde 3 Gange saa mange som Jordbrugerne, — af kvindelige Patienter henved dobbelt saa mange som Tyendeklassen og Handelsstanden, over tre Gange saa mange som Jordbrugerne og Haandværkerstanden, og sex Gange saa mange som Sømandsstanden. Embedsstandens Overvægt over de øvrige Klasser er altsaa større blandt de kvindelige Patienter end blandt de mandlige, et Forhold som synes ret paafaldende, men hvortil det dog muligvis kunde bidrage noget, at Embedsstanden, som den forholdsvis mest oplyste og intelligente, ogsaa turde være mindst behersket af de Fordomme, som endnu kun altfor ofte holde de Sindsyge borte fra Anstalterne.

Gaa vi nu for den jyske Embedsstands Vedkommende nærmere ind paa Enkelthederne i Tabel XIX, saa er Officersklassen den der forholdsvis har havt flest Patienter (11) i Anstalten, men da den ikke er meget talrig i Jylland (i 1860 ikkun 143, i 1870 213 Individuer), og altsaa giver Tilfældighederne et stort Spillerum, bør der neppe lægges særdeles Vægt herpaa. Mere Opmærksomhed fortjener det, at der af de civile Embeds- og Bestillingsmænd med tilhørende Betjente, som i 1860 bestod af 2100, i 1870 af 3284 mandlige Individuer, kun har været indlagt 26 Personer, medens der af den gejstlige og Lærerstanden (i 1860 bestaaende af 2283, i 1870 af 2481 mandlige Individuer) er indlagt 43 Personer, altsaa baade absolut flere, og relativt mere end dobbelt saa mange; og naar nu hertil

kommer, at theologiske Kandidater og Studenter ogsaa have været i Overvægt over andre Studerende, og at der i det Hele kun har været indlagt 2 jyske Embedsmænd med lærd Dannelse, som ikke vare Theologer, synes deri unægtelig at ligge en Antydning af, at den theologiske og dermed beslægtede seminaristiske Uddannelse og de Livsstillinger, hvortil denne fører, afgive nok saa mange disponerende Momenter, som den Uddannelse og Livsgjerning, der bliver den øvrige Embedsstand til Del. Derimod har Antallet af kvindelige Patienter, henhørende til Præste- og Lærerfamilier, forholdsvis ikke været større end af andre Embedsfamilier.

Af de omtrent 60 mandlige Patienter fra Jylland, som henhørte til Handelsstanden, var der saa godt som Ingen, der havde betydelige Forretninger: de fleste vare Folk der hensad i mindre Bedrift, tildels under trykkende Kaar. Forsaavidt det imidlertid kunde formodes, at den store Pengekrise i Slutningen af 1857 har bidraget til den høje Plads, som Handelsstanden indtager i den ovenstaaende Række, skal det oplyses, at denne Kalamitet ikke med nogenlunde Sikkerhed kan siges at have havt væsentlig Indflydelse paa Sygdommens Udvikling hos en eneste til Handelsstanden hørende Person*).

Tyendeklassen, som for begge Kjøen indtager den tredie Plads i Rangen, er, skjøndt den mandlige Del af samme (i 1860 47941, i 1870 51049 Personer) er talrigere i Jylland end den kvindelige (i 1860 45863, i 1870 48694 Personer), repræsenteret blandt Patienterne med en endnu stærkere Overvægt af de mandlige over de kvindelige (henholdsvis 212 mod 181). Da det kvindelige Tyende vistnok i Reglen træder tidligere ud af den tjenende Stilling end det mandlige, idet det ordentligvis indgaaer Ægteskab i en tidligere Alder end dette; og

*) Pengekrisen tilførte dog Anstalten een Patient, hos hvem den var Sygdommens umiddelbare Aarsag. Det var en forhenværende større Landejendomsbesidder og Teglværksejer, en endnu ret kraftig Mand paa 70 Aar, som, da Bladene havde bebudet en Fallit i Hamborg, hvorved han maatte lide stort Tab, begav sig paa Rejsen dertil, men undervejs blev angrebet af Hallucinationer der rystede ham saaledes, at han vendte om og selv meldte sig til Optagelse i Anstalten. Uagtet hans Bekymring viste sig grundet, svandt Hallucinationerne temmelig hurtigt, og han gjenvandt tilsyneladende Ligevægten, men hans Kraft var brudt: han vilde ikke mere forlade Anstalten, vedblev at gruble over sin Ulykke og døde af en Pneumoni efter omtrent fire Maaneders Ophold.

da det første Anfald af Sindssygdom, som ovenfor vist, i det Hele optræder senere hos Kvinden end hos Manden, maa det Livsafsnit, hvori Dispositionen til Sindssygdom kan gjøre sig gjældende hos denne Klasse, ogsaa være en Del kortere hos det kvindelige Tyende end hos det mandlige, og det synes altsaa ganske rimeligt, at dette sidste er stærkest repræsenteret blandt Patienterne, uden at man just deraf tør slutte, at Tyendestillingen udsætter Manden mere end Kvinden for at blive sindssyg.

At der blandt den Del af Befolkningen, som lever af Søen, synes at være langt færre Sindssyge af Kvindekjøn end af Mandkjøn, turde vel finde sin naturlige Forklaring i det anstrengende, urolige og baade i fysisk og moralsk Henseende exponerende Liv, som Mændene af denne Klasse føre fremfor Kvinderne. Hermed er dog ikke forklaret, hvorfor disse, som det synes, ere mere forskaaede end Kvinderne af Jordbrugernes og Haandværkerens Klasse.

Hvad Haandværkerstanden angaaer, da viser dens Plads i Sammenstillingen S. 73, at den i Jylland hører til de mindre udsatte Klasser. Imidlertid findes dog i Tabel XIX 198 dertil hørende mandlige Individuer fra selve Jylland, hvilket udgjør mellem en Sjettedel og en Femtedel af Patienterne (1067), medens den tilsvarende Del af Befolkningen, de mandlige Hovedpersoner og Medhjælpere af Klassen, i 1870 udgjorde et Antal af 40685 eller knapt en Niendedel*) af hele den mandlige Befolkning i Jylland (393314). Saa vidt det kan skjønnes af Vordingborgeranstaltens Aarsberetninger, som dog ikke tillade nogen nøjagtig Sammenligning, da deraf hverken kan sees, hvor mange af Haandværkerne der have været gjenindlagte, eller hvor mange der have hørt hjemme udenfor Østifterne, kan Forholdet neppe heller være meget anderledes der, hvilket derimod synes at være Tilfældet i Hovedstaden. Prof. Hannover har nemlig i sit lille Skrift om »Haandværkerens Sygdomme« (Kbh. 1861, S. 35—39) eftervist, at i det trediveaarige Tidsrum 1830—59 hørte over en Trediedel af de i St. Hans Hospital indlagte mandlige Sindssyge til Haandværkerstanden. Han beregner Antallet af de Haandværkere, som aarlig blive sindssyge i Hovedstaden, til 1 af 1000, og kommer til det Resultat, at i den københavnske Befolkning er Haandværkerstanden mere end

*) I 1860 var Forholdet ligeledes en Niendedel.

nogen anden udsat for Sindssygdom*). I Jylland derimod, hvor de 198 sindssyge Haandværkere ere fordelte paa 25 Aar, kommer der i Gjennemsnit knap 8 paa hvert Aar, hvilket efter hele den jydsk Haandværkerstands Talstyrke i 1870 giver et Forhold af ikkun 1 : 5000. Denne Beregning er nu rimeligvis for lav, dels fordi Befolkningen er voxet meget stærkt siden Anstalten ved Aarhus begyndte sin Virksomhed, dels fordi de sindssyge Haandværkere i Jylland neppe ere sendte til Aarhus i saa stort et Forhold som de københavnske til St. Hans Hospital; men alligevel bliver Forskjellen meget betydelig.

Patienterne af denne Klasse ere i Tabel XIX ordnede efter det Forhold, hvori Antallet af de jydsk efter Tællingen af 1870 staaer til de paagjældende Haandværkeres Talstyrke i den jydsk Befolkning. Skjøndt dette Forhold er betydeligt højere for de første i Rækken end for de sidste (for Bundtmagerne lader det sig beregne til 22,0 pr. M., for Møllerne kun til 1,3), er det dog paa Grund af de smaa Tal meget tvivlsomt, om den saaledes fremkomne Rækkefølge tør betragtes endog blot som et nogenlunde sikkert Udtryk for den større eller mindre Grad, hvor de enkelte Haandværk maatte udsætte deres Udøvere for Sindssygdom; og det synes næsten rimeligere, deraf at uddrage den Slutning, at Beskaffenheden af de enkelte Haandværk i og for sig er uden al Betydning som disponerende Moment. Listen kan i det mindste neppe nok siges at bekræfte hvad der dog i og for sig kan ansees for sandsynligt, at de meget stillesiddende Haandværkere maa være mere udsatte end de som arbejde i det Frie, eller ved Arbejdet have megen Bevægelse; thi vel findes de vigtigste af dem der komme ind under den sidstnævnte Kategori, saasom Smedde, Tømrere, Murere, Snedkere, i den sidste Halvdel af Rækken, som forholdsvist har leveret færrest Patienter til Anstalten, men Vævere og Skræddere staae dog ved Siden af Smedde og Tømrere; og man skal vanskeligt af Haandværkets Beskaffenhed kunne forklare sig, at medens der af 3276 Skomagere har været indlagt 27 (8,2 p. M.), er Forholdet af Skrædderne kun 18 af 3244 (5,5 p. M.). Endnu gunstigere er det for Væverne (9 paa 2480, o. 3,6 p. M.), men her viser sig den Besynderlighed, at medens Syersker have været indlagte i et mindre Forhold end

*) Prof. Steenbergs Beretning for 1877 synes at bekræfte Rigtigheden af de Forhold Hannover har eftervist, thi i Aarrækken 1863—77 optoges der i St. Hans Hospital paa et Antal af 1179 mandlige Patienter 371 Haandværkere eller noget over 31 %.

Skræddere (4,3 p. M.), er Forholdstallet af de kvindelige Patienter, der have ernæret sig ved Vævning (7,9 p. M.) over dobbelt saa højt som af Haandværkets mandlige Udøvere. At Væverskerne have saa paafaldende mange Gjenindlæggelser, hidrører fra en enkelt Patient med en periodisk Mani, der har været indlagt 11 Gange.

Haandværkerstanden har i det Hele tilført Anstalten flere mandlige Patienter end kvindelige, baade absolut og relativt. Det omvendte er derimod Tilfældet med Jordbrugernes Klasse, som har leveret 351 mandlige og 447 kvindelige Patienter fra selve Jylland, medens den jyske Befolkning af denne Klasse efter Tællingen i 1870 havde 178119 Mænd og 183371 Kvinder. Denne de kvindelige Patienters Overvægt skyldes ikke Gaardmandsstanden, der er fuldt saa stærkt repræsenteret blandt de mandlige som blandt de kvindelige, men Husmandsklassen med Indsidderne, af hvilken der er dobbelt saa mange kvindelige som mandlige Patienter (282 mod 140); hvad der maaskee henpeger paa Forhold i Bondestanden, som bringe de trange Livsvilkaar blandt den fattigere Del af samme til at trykke haardere paa Kvinden end paa Manden. For Mændenes Vedkommende synes der ikke at være stor Forskjel paa Søgningen til Anstalten af Gaardmands- og Husmandsklassen, uagtet deres temmelig afvigende Livsvilkaar, og uagtet den første ordentligvis indlægges for egen Regning og mod fuld Betaling, medens Kommunerne som oftest udrede Omkostningerne for den sidste. Da det Kontingent til Anstalten, som den Del af den jyske Gaardmandsstands Ungdom har leveret, der ikke har kunnet henføres til Tyendeklassen, synes at være i Tiltagen, ere »Gaardmandssønner og Døttre uden Tjeneste« i Tabel XIX opførte under særskilte Rubriker. Den tiltagende Velstand har ganske vist ogsaa i en længere Aarrække stillet den omhandlede Del af Bondeungdommen under andre Forhold end tidligere, da det var almindeligt, at voxne Gaardmandssønner og Døttre gik over i Tyendestanden, naar man ikke længer trængte til dem i Hjemmet, hvilket i de senere Aar mere og mere er gaaet af Brug, sikkerlig ikke uden at begunstige Lediggang og andre for den sjælelige Sundhed mindre heldige Forhold, mod hvilke Hejskolernes velmente Bestræbelser neppe udgjøre nogen virkelig Modvægt, saa at man nok kunde tænke sig en Forøgelse af Sindssygdømmene blandt den omhandlede Klasse som Følge deraf. Imidlertid er det vanskeligt at afgjøre, om Tallene under de ovennævnte Rubriker (95 for de mandlige, 74 for de kvindelige Patienter) virkelig ere uforholdsmæssig høje, dels fordi Sammenlignings-

punkterne mangle, dels ogsaa fordi Patienterne under disse Rubriker næsten alle henhøre til de mest exponerede Aldersklasser.

I det Hele turde Jordbrugernes Klasse være den, for hvis Vedkommende Frekvensen til Anstalten afgiver den usikkreste Maalestok for Sindssygdommenes virkelige Hyppighed, ikke blot fordi der blandt Landalmuen, paa Grund af den mindre Oplysning og vel ogsaa af andre Aarsager, rimeligvis endnu er nok saa megen Utilbøjelighed som i de andre Stænder til at søge Anstaltens Hjælp, men ogsaa fordi de mindre udprægede Former af Sindssygdømmene oftere ville tillade Bonden mere end nogen anden Stand at varetage sin daglige Gjærning nogenlunde tilfredsstillende, saa at det sikkert ikke sjældent hænder, at lettere Tilfælde, som under andre Omgivelser og med andre Livsopgaver dog snart vilde bringe den Paagjældende til Anstalten, paa Landet forløbe i al Stilhed og uden at blive Gjenstand for synderlig Opmærksomhed.